

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO : ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA : GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
 K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Mladost

Posvećeno »Bar Giori«.

Jubilej navršenih četrdeset semestara »Bar Giore« pobudjuje na razmatranja o funkcijama mladosti u mladožidovskom pokretu. Kad je »Bar Giora« osnovana kao prvo židovsko-narodno društvo ljudi iz jugoslavenskih zemalja, u tudjini dođuše, ali u mjestu, u kome je živio Teodor Herzl i odakle je, nošen mladim zanosom, krenuo politički cijonizam u židovski svijet, u Jugoslaviji samoj jedva se još zamjećivalo gibanje u židovskoj omladini. Stariji su se ranije udružili — u Beogradu, u Bugarskoj — no omladina sama. Tek kašnje su u Zagrebu srednjoškolci osnovali svoje »Literarne sastanke«, prvo kolo, u kome su se na »govorima i člancima Herzla i Nordaua, na lirici Zlocisti-a, Donatha, Grünau-a, Feiwela i Münchhausena upaljivale mlade duše za cijonizam: jedan lirski cijonizam i cijonizam visokog patosa.

Svi smo mi tada bili puni toga plemenitoga patosa, puni ritma, koji je nosio duše na krilima, povisoko od krutoga tla. I svi smo se spremali za borcu: prema vani mladenački bezobzirno radikalni, nevaspitani dođuše jevrejski, ali ipak nesnošljivi prema asimilatorstvu, u kome smo jučer još glibili.

Danas, kad se omladina — iako samo u jednome, ponajboljemu svome dijelu — dala na istinskije židovsko vaspitanje pojedinačke ličnosti, na individujsko izgradjivanje sopstvenoga »ja«, ona, što se toga tiče, s pravom smije da o sebi drži, te je pošla dalje u ispunjavanju ličnih duhovnih obaveza, što je jedno ispovijedanje nalaže, hoće li da bude i objektivno posve iskreno. I ona može s pravom da tvrdi, te je soptsvenu, omladinsku, dužnost počela da shvaća u težini, koje, u toj mjeri, nije bilo u zanosu prvih dana.

No čini mi se, da je subjektivna iskrenost, iskrenost zanosa, u prvim godinama bila jača, bezuvjetnija, od objektivne, spoznajne iskrenosti današnje omladine.

Tada se omladina bila sa svime daća u službu ideje. Ona je bila jedina; ona je trebala da osvaja, jer drugih buditelja nije gotovo ni bilo. Trebalo je sijati na neuzoranom tlu, a ratara je i sijača bilo malo. Tu se nije stiglo misliti na sebe, na gomilanje blaga duha, na zasizanje u duboke riznice duševnoga obilja naroda, već tek toliko, koliko je trebalo za riječi budnice, koju smo pjevali narodu.

Omladina je imala točno i jasno određenu funkciju. Ona je morala organizovati, morala je stvarati prve vidne

cijonističke grupe, morala je davati i skupljati šekalim, koji su bili glasovnice za kongres i sredstva za aparat organizacije, redovno finansijski pasivan. Da, ona je išla od čovjeka do čovjeka i skupljala šekalim — oh, koga od nas, koji prizadjosmo iz te omladine, ne obuzima nostalgija za čistim šekalom onih dana!

Što joj je vremena ostalo, ta je omladina posvetila sticanju znanja. Prije svega ona je znala, što je i što hoće cijonizam; uz to je učila istoriju svoga naroda i savremenu njegovu ideologiju i literaturu — u prijevodima. Za sebe samu nije joj ostalo dosta vremena, pa i nije joj to pravo došlo k svijesti: ta sve je bilo tako mlado, tako svježe, puno života, koji pupa od sokova i nosi cvijeće; ko je pomišljao na sazrijevanje?

Pokret se širio i jačao. Stao je obulivati desetke, pa i stotine tisuća, pa milijune. Slavio je uspjehe i slavlja, koja su zahvatila mal ne sav narod; i one, koji su bili izvan mladožidovskog pokreta, čak i one, koji su izgledali asimilovani, čak i one, koji su do jučer bili gordi protivnici. Pokret je brzo i rano dospio u doba snažne muževnosti.

A što bi iz omladine?

Ona je, izgledalo je, izvršila svoju prvu funkciju, funkciju budjenja i povlači se iz redova radnika na organizaciji. Ona se okuplja za se u cilju, da izvrši drugu, težu, fazu u razvitku: intenziviranja htijenja i saznanja, ispunjavanja židovstva sopstvenim, korenitim vrednotama, predanja obnove radu, fizički i duševno. Palestina joj više nije san, nego realnost. Ali ne toliko realnost u političkome pogledu, ne toliko realnost Balfourove deklaracije, San Rema i mandata, koliko realnost službe, zbiljskog vezanja sopstvenosti sa zemljom u pionirskome radu. Tako nastaju halucim. I uporedo oni počinju da govore jevrejski i da ulaze u dubine duha svoga naroda. Počinju, kažem, jer to duševno bivanje k »bezuvtjetnosti i jednovitosti« tek šta je otpočelo i to htijenje još nema punu vlast nad svom našom omladinom. I jer je taj put toliko tegoban, jedan ugledan dio naše omladine odabire lagodniji put afirmiranja svoga židovstva: jednostranu fizičku regeneraciju, gimnastiku i sport neoduhovljen načelima, ne nošen spoznajom, da ova grana mladačkoga života ne smije da dovede do hipertrofije kulta tijela na uštrb duševnosti.

Sama omladina to osjeća i iz toga osjećanja daje se dobro razumjeti, što je jedan omladinac u ovome listu pisao protiv toga, da se gimnastička i sportska udruženja udruže u zasebni savez, izvan

okvira Omladinskoga Saveza. Bojazan je to, da tjelesni uzgoj ne postane sam sebi svrhom i ne stvori nastrano židovstvo muskula, koje danas već samosvijesno, s vidom opravdanosti o sebi tvrdi, da je jedino u omladini, koje uspijeva kao organizovana zajednica. Oni, što se kultivšu, pojedinci su, koji ne izlažu svoj rad u javi.

U nas ovdje nije još hora za ovu »diobu rada«. Kolo onih, koji se dadoše na duševnu stranu obrazovanja svojih individualnosti, da postanu u punoći sadržine Židovi, nije još veliko. I baš zato u nas omladina ima još uvijek da vrši nada sve važne organizatorne funkcije. Ona ne smije i ne može još da se stavi izvan dataka organizacije. I ne smije to da učini najpače zato, jer je cijonizam u nas u velikoj mjeri »neofitski«, nedostatno produbljen i nedostatno organizatorno razgranjen. A najpače, jer se još previše shvaća filantropski, premalo kao kategorički imperativ dužnosti, premalo kao ispovijest, koja obavezuje.

Ako se na pr. zamislimo u uzroke, zbog kojih cijonizam nije organizovan u Vojvodini, možda ćemo doći do uvjerenja, da je uzrok tome taj, što je cijonizam kao program zavladao Židovima Vojvodine, a da tome nije predilazilo cijonističko omladinstvo sa intenzivnim, trajnim, a naročito neoportunističkim zanosom. Ima toga dakako i drugdje u našim krajevima. Tek: omladinu Vojvodine uzesmo primjerom, jer ona i danas još susreće velikim dijelom cijonizam apatijom, a najmanjim dijelom objavom preporoda. kako smo ga mi, cijoniste od decenija ovamo, shvaćali.

Tu treba još mnogo rada onakvoga, kakav je vršila cijonistička omladina u prvim godinama Herzlova cijonizma. Naši se redovi, redovi organizacije, jedva pomladuju, ne zato, što ne bismo imali omladine: što više, mi je imamo mal ne svu — već zato, što iz nje malo njih i sporo ulazi u organizacionu vezu cijonizma. I tako u njoj rade uvijek isti iskušani radnici, rade do umora, čekajući ne na zamjenu, ali na saradnju mladeži. Ona treba da upozna, te su u nas prilike takove, da se ne smije povući kruta granica između »starih i mladih«. Previše treba u nas još da se uradi po onima, koji u sebi nose radikalizam i čistoću uvjerenja, neovisnog o konjunkturama. Omladina u nas nije stigla da spremi dostatan broj radnika za tu zadaću. Zato mora i ona da je vrši, da obnavlja i popunjuje kadrove cijonističkih radnika.

Dr. A. L.

Praktični halučki rad

Piše inž. Alfred Berliner.

Upravitelj tehničkog halučkog tajništva u Berlinu razvija u ovim razlaganjima pripremu zvanja halucim u Njemačkoj.

Svaki čovjek zna, da za vodjenje rata treba u izdašnoj mjeri novaca i ljudi. Ali malo njih znadu, koja sredstva iziskuje veliko djelo mira. Mi to osjećamo dnevno kod našeg velikog kolonizacijonog djela u Palestini. Mi cioniste smo uvijek vjerovali, da nam nedostaje tek novaca, dok ćemo imati milijune ljudi. Pri tome smo naročito mislili na veliku seobu židovskog naroda, koja će se po našem mnijenju spojiti s nacionalnom imigracijom u Palestinu. Možda smo pravili neko ograničenje: da će naime potlačeni putnici, koji su tek pred kratko vrijeme unakli nuždi i bijedi, trebati neko vrijeme, dok će se osloboditi okova galuta.

Vratimo se k poredbi s ratom, jer naša kolonizacija nas u pitanjima organizacije rada sili na ovakova promatranja. Onda, kad su veliki narodi skupljali svoje energije, da dodju do najvećeg narodnog djelovanja, igrala je najveću ulogu izobrazba ljudi. Jer bez dobrih instruktora falilo bi ogromnoj organizaciji čvrsti okvir. S toga razloga bila je od odlučne važnosti izobrazba momčadi. Isto tako je i s našim mirnim radom, koji predstavlja najviše nacionalno djelovanje.

Kad danas imamo dovoljno ljudi, i kad su ove mase po svome srcu pripravne na svaku žrtvu, ipak im danas još nedostaje ono, što ih osposobljuje, da ih uvrstimo u jezgru naše kolonizacijone vojske. Mislimo naime temeljitu izobrazbu, koja olakšava produkcijoni proces u Palestini i pospješuje cjelokupnu izgradnju.

U tom savezu u velike nas zanima pitanje učiteljskog osoblja. Dobar strukovni učitelj urediti će sretno vrijeme nauke doprinijet će ne samo produktiviranju naučnika, već i razvitku njegove cionističke svijesti.

Sve ove zadaće ispunjavaju u Nje-

mačkoj poljoprivredni savez praktikanata i tehničko halučko tajništvo. I ako ove dvije institucije nijesu dosada zapažene izvan užeg kruga, to je njihov tihi rad ipak bio uspješan. Poljoprivredni savez praktikanata broji danas jedno 350 članova, od kojih je 70 već pošlo u Palestinu. Tehničko halučko tajništvo cijeni broj zanatlijskih praktikanata na 200. Ovdje neka je sad govora o praktičnom radu halučkog tajništva, pri čemu se predmijeva, da su čitatelji o izobrazbi i organizaciji zemljoradničkih halucim već donekle upućeni.

Tehničko halučko tajništvo osnovano je pred nekoliko mjeseci po cionističkom savezu u Njemačkoj. Neki drže, da je riješena zadaća takovog tajništva, ako posreduje namještenje i nadje u dovoljnom broju mjesta za dobru izobrazbu. Ali time još nikako nije iscrpljeno djelovanje tajništva. Valja prije svega vršiti najvećom pomnjom odgojni rad, koji ćemo najbolje izvršiti kad pitomce skupimo u male zajednice. Tako kao u »Blau-Weiss«, koji danas daje najveći procenat zanatlijskih halucim u Njemačkoj, svaki se haluc u svome vođu odgaja po vodji i drugu, dok na tjedni dan, kao svaki drugi naučnik radi u radionici svoje zvanje kao bravar, stolar ili zidar. U toj formi složili su se već manje grupe zanatlija, koji stoje izvan saveza »Blau-Weiss«, da bi se sa drugim sumišljenicima natjecali u nastojanju, da postignu unutrašnje i vanjsko osposobljenje.

Većina naših zanatlijskih halucim smještena je u pojedinim poduzećima. Često rade na istom mjestu i nadju se nakon svog rada u stručnim tečajevima ili kod učenja hebrejskoga. U toj formi imade nevezanih grupa u Berlinu, Hamburgu, Nürnbergu i u mnogim drugim mjestima. U opreci prema njima su grupe, koje su unapred osnovane na kooperativnoj formi. U Frankfurtu n/M. postoje stručni tečajevi, u kojima radi 18 halucim, koji su smješteni u pojedinim poduzećima (kao građevni tehničari, instalateri itd.). Kao

učitelji djeluju nekoliko inžinira i arhitekta, koji svojom osobnošću djeluju i u ljudskom odnošaju na svoje pitomce. Najinteresantniji pokušaj te vrsti sigurno su zidarski tečajevi u Dortmundu, koje financira »Haavoda«, društvo ruskih i njemačkih cionista u svrhu izobrazbe zanatlija za Palestinu. Sad pod upravom židovskog graditelja grade 5 radnika malu kuću za dvije obitelji, koja je određena za jednu naseobinu. Radne sile izabrane su iz velikog broja istočno židovskih radnika, radi se o 12 do 15 hiljada, koji su radili u Westfalenu već više godina kao pomoćni radnici u obrtničkim zadrugama. Ovi neizobraženi ljudi dobivali su prije svega 4 tjedna teoretsku izobrazbu, a sada rade na gradnji i uče tako zanat, koji je možda najvažniji za Palestinu.

Jasno je, da će neizučeni ljudi u prvo vrijeme rdjavo raditi, i da gore razloženi način rada nije rentabilan s gospodarskog gledišta. No kalkulacija bila je takova, da su svote, koje inače kod gradnja reprezentiraju dobit, ovdje potrošene za izobrazbu, i to tako, da na koncu ne će biti nikakvog gubitka ili tek vrlo malen. Ova izobrazba grupa ima još i drugih prednosti. Pri tome se ali pokazuje, što smo gore spomenuli kao drugi uvjet za naš rad: trebamo dobre učiteljske sile. Nažalost nemamo velik broj zidarskih majstora, a isto tako malo vrsnih drugih zanatlija. Za to smo primorani, da naše ljude smjestimo u njemačka poduzeća i da ih izobrazimo u Njemačkoj.

U toj formi sad se na raznim mjestima kreiraju ovakovi tečajevi. U ovom času nastojimo, da izobrazimo naše ljude za graditelje, zidare i tesare, jer su ova zvanja vrlo potrebna u narednom vremenu u Palestini. Izobrazba zidara može se prema okolnostima skratiti na jednu do dvije godine; tesar treba za izobrazbu sigurno dvije i pol do tri godine. Držimo, da se vrijeme izobrazbe ni pod koji uvjet ne bi smjelo skratiti na uštrb sposobnosti pojedinog čovjeka.

Prvo putovanje Teodora Herzla u Carigrad (1896).

(Iz njegovih zapisaka.)

Jüdischer Verlag, Berlin N. W. 7. stavlja nam na raspolaganje otisak slijedećeg odlomka iz prvoga sveska Zapisaka Teodora Herzla, koji će izaći koncem juna o. g. Spomenuta naklada udešava supskripciju na ovo djelo, koja se završuje 16. juna o. g. Cijena prvomu od prilike 700 stranica jakom svesku (broširano cca M. 280, u platno vezano cca M. 350) povisit će se iza minulog supskripcijonog roka za 25%.

(Patisak zabranjen)

Copyright 1922. by Jüdischer Verlag Berlin.

17. juna.

U Orijent-vozu, jutrom oko 6 sati, pred Baba-Eskijem. Već je jučerašnji dan vožnje bio zanimiv. Newlinski mi reče, kad je u dva sata u jutro u Budimpešti ušao, da se s nama vozi nekoliko paša, naročito Ziad paša, šef turske misije kod moskovskog krunisanja.

Jučer prije podne prikazao me Newlinski Ziadu, Karatheodoriju i beogradskom poslaniku Tewfik paši. Kasnije je najvažniju od ovih triju ekselencija, Ziad pašu, pripremio na svrhu moga puta u

Carigrad. Ziad se odmah zainteresovao za stvar, i samo je iščekivao čas, kad bismo bili na samu, da ga potanje informišem.

Ziad paša je nizak, elegantan, popariženi Turčin, koji, kakogod je nizak, razunije, da se prikaže uglednim. Pogled mu je ozbiljan i smion iz tamnih očiju, potezi lica fini i oštri, nos zavnut, kratka šiljata puna brada kaošto i gusta kosa crna sa prvim tragovima sijedenja.

Karatheodory je bijele brade, debeo, pametan, veseo, govori izvrsno francuski, čita, dok ne razgovara, jedno novo povjesno djelo o Rusiji, priča čudovišta o raskošju moskovskog krunisanja — i jede lahkoumno na stanicama voće i pije k tome vođu dotičnoga mjesta.

Tewfik je mladi paša, govori s udivljenjem o »Neue Freie Presse«, citira odlomke iz starih uvodnika.

Poslije podne, kad je Karatheodory izašao iz sobe za pušenje u jedaćem vagonu, i kad smo ostali samo Ziad, Newlinski i ja, razvio sam svoj plan Ziadu, koji me je ozbiljno i s napetošću slušao.

On reče: »Vidim, da ne govorite sa pritajenim mislima.« (Izjavio sam naime, da namjeravamo Palestinu steći kao po-

sve nezavisnu zemlju, i ako je tako ne bismo dobili, pošli bi u Argentiniju.)

»Vi izričete Vašu misao potpuno«, reče Ziad, »ali moram Vam reći, da će se valjda s Vama jedva upustiti i samo u pourparlerse, ako tražite nezavisnu Palestinu. Prednosti u novcu i u štampi, koje nam obećajete, veoma su velike, i ja bih držao Vaš predlog veoma povoljnim; ali se protivi našem principu da otudjujemo teritorij.«

Ja mu odvratih: »To se u povijesti već nebrojeno puta desilo.«

Newlinski dobaci, da je tek nedavno Engleska prodala Helgoland Njemačkoj.

Ziad ostao je kod toga: »Kao nezavisnu zemlju ne ćete dobiti Palestine ni na kakav način — moguće kao vazalnu državu.«

Odvratih mu, da bi to bila jedna neiskrenost već od početka, jer vazali misle uvijek samo na to, kako bi se što prije učinili nezavisnim.

Razgovor je trajao sve dok smo stigli u Caribrod. Ondje je Newlinskoga dočekao bugarski ministar Načović, koji mu se dovezao u susret. Meni je došla u susret jedna deputacija cionista iz Sofije. Prekjučer sam brzojavio, da ću propu-
tovati.

Tehničko halučko tajništvo pokušava, da organizira sve zanatlijske halucim u Njemačkoj, korespondira s njima, šalje im mjesečno cirkulare s člancima o stručnoj izobrazbi, bilješkama o Palestini itd., posreduje donekle i pri izboru dobrih mjesta za izobrazbu i nastoji ujedno da širi u najšire krugove naše mladeži misao, da u Palestini trebamo zanatlijske halucim. Zanatlijski halucim, to znači, izučeni stručni radnici i ujedno požrtvovni pioniri! Priznajemo, da ova posljednja zadaća, propagiranje naše ideje, još nije riješena. Pokazuje se, da možemo više mjesta naći, naročito za graditelje, zidare i bravare, no što imamo petenata. Krug onih, koji se danas u Njemačkoj izobrazuju kao zanatlije za Palestinu, vrlo je malen, ali se ipak pomalo povećava od godine do godine. Najbolja je izobrazba redovita šegrtska izobrazba, a najbolji ljudi su mladež, koja je tek svršila školu. Danas smo još prinudjeni, da izobrazimo u kratko vrijeme ljude sa dvadesetipet godina.

Ne ćemo ovim razlaganjem da potpuno i iscrpivo prikazemo rad halučkog tajništva, već samo mnoge probleme, na koje smo naišli pri našem radu. Naša lozinka glasi: Novac i ljudi! Ako će Keren Hajesod dati novac, mi ćemo dati ljude, koji će moći da izgrade Palestinu. Brinemo se za njihovu izobrazbu, stvaramo učiteljske sile i organiziramo Savez halucim, koji naše ljude odgaja kao dobre cioniste, a ujedno i kao kvalificirane radnike.

Oko palestinskog mandata

Talijanski ministar inostranih djela o palestinskom mandatu.

Iz Rima javljaju: U komorskoj debati o inostranoj politici vlade izjavio je ministar inostranih djela Schanzer: Povodom zadnjeg zasjedanja vijeća Lige Naroda zahtijevao je engleski zastupnik, da se na dnevni rad stavi britski mandat nad Palestinom. Delegati Francuske i Italije izjavili su, a da

se ne protiviše britskom mandatu, da nisu pripravljeni na raspravu odredaba mandata, i da traže odgodu. Rasprava mandata odgodjena je zatim do 15. jula. Medjutim nastojat će Italija, da s britskom vladom dođe do direktnog utanačenja o modalitetima mandata, koje će se ficati naročitih talijanskih interesa. Gledom na pitanja osnulka narodne domaje za Židove u Palestini, spominje ministar poteškoće i nepovjerenje što ih je izazvao povratak Židova u Palestinu ne samo medju hrišćanskim općinama, već i medju muslimanskim pučanstvom. To je i naravno, jer je Palestina sveta zemlja triju vjera.

Talijanska vlada ustrajat će kod privole, koju je već dala za osnivanje židovske narodne domaje i zauzet će se, da se ne povrede oni katolički interesi, koji sačinjavaju glavnu talijansku graciju.

Englesko - franceski pregovori. Kako »Daily Telegraph« javlja, vodi se sad pregovori izmedju Londona i Pariza o franceskom mandatu u Siriji i britskom mandatu u Palestini. Obje se vlade složiše, da će na sjednici vijeća Lige Naroda, koja će se održati dne 15. jula istodobno riješiti pitanja mandata nad Sirijom i Palestinom, a da dulje ne čekaju na ratifikaciju turskog traktata. Sadašnja izmjena misli izmedju Francuske i Engleske služi konačnom sporazumu u tom pitanju, da se uzmogne provesti želja lord Balfoura, da se ratificira na narednoj sjednici vijeća Lige Naroda sirske i palestinske mandata. Sa strane Sjedinjenih Država ne očekuje se nikakove daljnje poteškoće.

Vatikan i palestinski mandat. U evropskim dnevnicima ponovno se izvješćuje, da je Vatikan prosvjedovao kod Lige Naroda protiv britskog palestinskog mandata. Kako rimski »Tempo« javlja, je kardinal-državni tajnik Gasparri u svojoj noći tražio samo posebne garancije za prava hrišćanskih manjina u Palestini. Vatikan nikad nije namjeravao ni izjavio kakav prosvjed protiv britskog mandata. Prema jednoj brzopjavnoj vijesti »Matina« iz Geneve odbila je Liga Naroda zahtjevano garancije.

Na poziv pape pošao je u Rim monsignore Cattani, katolički nadbiskup u Bajeru. Posjet nadbiskupa služi ujedinjenju crkava svih rita u Palestini i Siriji, koju želi Vatikan da provede.

Sir Herbert Samuel primio je delegaciju Agudas Jisroela. Vrhovni komesar sir Herbert Samuel primio je delegaciju Agudas Jisroela pod vodstvom predsjednika londonske egzekutive odvjetnika Landaua. Delegacija sastojala se od ove gospode: rabina Horovitza, Jeruzalim, rabin dr. Pinkas Kohn, Beč, Sally Guggenheim, Bazel, Romy Lunzer, New-York, Harry Goodman, London. Na poznati zahtjev Agudas Jisroela radi preuđenja Jewish Agency izjavio je sir Herbert Samuel, da želi vidjeti zastupane u Jewish Agency sve krugove židovskoga naroda, koji su interesovani na Erec Jisraelu, a naročito i ortodoksiju. To je, po njegovu mišljenju, i želja cionističke organizacije, koja ne traži za sebe monopol. Što se liče želja jeruzalimske aškenaske općine, želi on jedinstvenu organizaciju židovske zajednice u Palestini isto tako, kao što su jedinstveno organizovani muhamedanci i katolici u Palestini. To ne isključuje neku autonomiju takozvane Sonnenfeldske općinske egzistencije. Pregovore u toj stvari vodi Norman Bentwitsch, no ovi još nisu dovršeni.

Keren Hajesod

Izjava potpredsjednika Sjedinjenih Država za Keren Hajesod. Kako je poznato izjavio je predsjednik Sjedinjenih Država Harding upraviteljima americkanskog Keren Hajesoda u jednom pismu svoje lične simpatije za židovsko obnovno djelo u Palestini. Nakon njega javio se sad i potpredsjednik Sjedinjenih Država Coolidge, koji je upravio pismo na glavni ured Keren Hajesoda, koje glasi: »Židovski narod ušćuvao je sebi kroz tisuće godina pored svih razarajućih upliva svoj narodni osjećaj i svoju sopstvenu vrlo visoku znanost. Židovski je narod doprimio gospodarskom uspjehu svake zemlje, gdje god je živio. U svako vrijeme bili su

Oba gospodina zapitaše me o stanju moga cionističkoga rada. Rekao sam im, što sam mogao. Iza toga sam ih morao ostaviti, da s Newlinskim i Načovićem diniram u jedaćim kolima. Načović me naročito zamolio, da mu »Neue Freie Presse« povodom njegovog slijedećeg otstupa ne namijeni laskavu popratnicu, jer bi inače u sada rusofilskoj Bugarskoj odviše važio kao ljubimac Austrije; i time bilo bi mu njegovo djelovanje u austrijskom smislu otešćano.

U Sofiji dočekala me jedna dirljiva scena. Pred tračnicama, na kojima smo se dovezli, stajala je skupina ljudi, koja je radi mene došla. Posve sam zaboravio, da sam zapravo ja sam to skrivio.

Bili su tu muževi, žene, djeca, sefardi i aškenazi, dječaci i starci s bijelim bradama. Sprijeda stajao je dr. Ruben Bierer. Jedan dječak predao mi vijenac spleten od ruža i klinčića. Bierer me je njemački oslovio. Iza toga pročitao je Cableb jednu francusku adresu, a pri koncu poljubio mi je usprkos moga protivljenja ruku. U ovim i u slijedećim govorima slavljen sam oduševljenim riječima kao vođa, kao srce Izraela itd. Držim, da sam stajao posve zapanjen i putnici Orijent-

voza promatratu začudjeni ovu neobičnu scenu.

Stajao sam onda još neko vrijeme na stepenicama vagona i promatrao ljude. Najrazličitiji tipovi. Jedan starac sa šubarom bio je nalik mome djedu Simonu Herzlu.

Za oproštaj poljubio sam Bierera. Svi se doguravahu da mi pruže ruku. Dovikivahu mi lešana haba bij rušalajim. Voz je pošao. Mahanje šeširom, ganuće. Ja sam bio sam posve ganut, naročito od pripovijedanja jednog Rumunja, koji mi je ispričao svoje jade; iza obavljene vojne dužnosti morao je da se iseli, jer mu ne podijeliše gradjanskog prava.

Newlinski i Ziad bili su od ove manifestacije manje frapirani, no što sam očekivao. Ili nijesu svog dojma pokazali? Newlinskoga dočekao je bugarski crkveni dostojanstvenik Gregor, kojega je opet on brzopjavno obavijestio o svom propuhtovanju — valjda, da ustanovim njegov (N'ov) ugled u Bugarskoj.

*

Na večer sjedio sam još samo sa Newlinskim u jedaćim kolima i objašnjavao mu financijski plan na osnovci od

dvadeset milijuna funti, od kojih bi dva milijuna otpala na neposrednu oštetu za prepuštanje Palestine, a 18 milijuna za oslobodjenje Turske vlade od Kontrolne komisije.

Newlinski je tomu oštro prigovorio. On da je Ziadu već rekao, da predlažem oslobodjenje od Kontrolne komisije na slijedeći način:

Jednu trećinu plaćamo u gotovom. Drugu trećinu preuzimamo na naš teret (resp. ako postajemo vazalima, fundirat će se ova trećina na našem podavanju).

Treću trećinu ukamaćivat ćemo iz državnih prihoda, koji se sadašnjoj komisiji oduzimlju i nama doznačuju.

Newlinski misli, da se ne bismo smjeli nikako usuditi, da ponudimo sultanu dvadeset milijuna funti za zemlju Palestinu. To da je tako reći već poslovna vrijednost, a morali bismo da platimo pretium affectionis. Mogli bismo si eventualno da uvjetujemo još razne koncesije, čime bi sebi otkup pojeftinili, na pr. monopol elektrifikacije za cijelu Tursku itd. Ali kod ove trodjelbe moramo bezuvjetno ostati.

*

Židovi iskreni podupiratelji stvari slobode. Predloženi plan (izgradnja Palestine) pruža židovskome narodu priliku, da te svoje velike sposobnosti posveti izgradnji i održanju vlastite domaje. Uvjeren sam, da narod Sjedinjenih Država ne će propustiti, a da ne pruži ozbiljnu i pravu pomoć, koja je potrebna, da se postigne potpun uspjeh.

Osnutak Keren Hajesod komiteja u Parizu. Zadnjih dana mjeseca maja održala se kod Josefa Aschera, uglednog francuskog cioniste, konferencija za osnutak neutralnog Keren Hajesod odbora za Francusku. Konferenciji pribivali su dr. Leon Zadoc-Kahn, Fernand Corcos, Henri Prague, Soifer, Henri Bodenheimer, Krišchewsky, dr. Fildermann, H. Zlatopoljsky, M. Alejnikoff, Buchmill, Jarblum i Braunstein. Sakupljeni izabrali su komitej, koji se sastoji iz cionista i necionista i izradili su odmah radni plan za veliku kampanju medju francuskim Židovima. U upravu odbora izabrana su ova gospoda: dr. Leon Zadoc-Kahn predsjednikom, narodni zastupnik Blum i I. Weil polpredsjednicima, Josef Ascher blagajnikom. Odmah nakon konstituirajuće sjednice započeli su pregovori s odličnim francuskim Židovima, tako da u najkraće vrijeme možemo očekivati intenziviranje rada za Keren Hajesod u Francuskoj.

Keren Hajesod-kampanja u Americi. Iz Newyorka javljaju, da Keren Hajesod-kampanja u Americi lijepo napreduje. Sabiranje u samome Newyorku produljeno je do sredine jula. Kampanja u Filadelfiji donijela je u prvom tjednu 75 tisuća dolara. Sad je započela velika akcija i u svim državama južne Amerike, gdje kampanju vode članovi cionističke delegacije dr. Goldstein i kolonel Patterson.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Jubilej Adolfa Pollaka. Prije nekoliko dana navršilo se 25 godina otkako je Adolf Pollak stupio u službu cionističke ideje. Do buknuća rata radio je kod

To sam prospavao i nalazim, da Newlinski ima pravo. Mogu dapače da iz ove promjene izvučem novu korist. Ja mogu i hoću u Carigradu reći, da uvjeti moraju ostati apsolutno tajnima, jer da moram ponajprije moj komite u sve uputiti. Time spriječavam, da eventualno Montagu ili E. Rothschild protestuju protiv mojih predloga.

Dodjem li ali, jak uslijed pregovora sa sultanom u London, to ću proturati sve što hoću.

Eventualno ću stupiti u kontakt sa Barnatom.

★

Bierer mi je u Sofiji rekao, da je Ednr. Rothschild prije nekoliko dana odaslao svoga zastupnika u Carigrad, da ponudi sultanu novaca za dozvolu daljnje kolonizacije.

Bi li to imao da bude šahovski potez proti meni?

★

16. juna, Carigrad.

Newlinski je za našu stvar od vanredne vrijednosti. Njegova se spretnost i predanost ne može dosta da pohvali. On će morat da primi izvanrednu nagradu.

Jučer poslije podne stigli smo u Ca-

centralnog organa u Berlinu. Njegova revnost, vjernost i njegov upravnički talenat mnogo su doprinijeli, da se list riješi najtežih financijskih briga. Iza rata stupio je kao tajnik u glavni ured Židovskog Narodnog Fonda, te se bavi organizacijom i propagandom za zemlje srednje i jugoistočne Evrope. Njegova velika ineligencija i radna volja, njegova čednost i nadasve simpatično biće pribavilo mu je svagdje mnogih prijatelja i štovatelja.

Adolf Pollak je jedan od najtemeljitijih poznavaca cionističkog pokreta i svih njegovih institucija, te je često pisao vrlo informativne članke o povijesti i o razvitku cionističkog pokreta. Našem odličnom sumišljeniku, kojega će se sigurno sjetiti učesnici zemaljske naše konferencije, srdačno čestitamo sa željom, da još dugo uzmogne stavljati svoju prokušanu silu u službu njemu tako omiljenog Židovskog Narodnog Fonda.

Novohebrejski kao neobligatan predmet na srednjim i građanskim školama u Čehoslovačkoj. Ministarstvo za nastavu i narodnu prosvjetu javilo je Židovskom Narodnom Vijeću, da dozvoljava pod izvjesnim uslovima uvođenje novohebrejskog jezika kao neobligatan predmet na srednjim i građanskim školama. Židovsko Narodno Vijeće obratilo se na sva ona mjesta, od kojih očekuje aktuelno zanimanje, da pripreme za narednu školsku godinu sve, što je potrebno. Židovsko Narodno Vijeće poziva sve faktore, koji nijesu primili ovakav dopis, a voljni su, da saradjuju pri uvođenju novohebrejskog, da se odmah stave u vezu sa Židovskim Narodnim Vijećem u Pragu. (Selbstwehr.)

Zaključci židovskog američanskog kongresa. O židovskom kongresu u Americi, kome je predsjedao dr. Stefan Wiese i Natan Strauss, kao i o stvorenim rezolucijama glede palestinskog mandata i židovskog svjetskog kongresa, izvjestili smo već u prijašnjim brojevima. Opširna se debata razvila o pitanju komiteja židovskih delegacija u Parizu. Mnogi su držali, da je pariški komi-

tej izvršio svoju zadaću, jer klauzule o jednakopravnosti i zaštiti narodnih manjina u mirovnim ugovorima osiguravaju prava Židova kao građana i narodne manjine u pojedinim zemljama. Sokolov je u odljem govoru razložio, da pariški komite na žalost još nije postao suvišnim, jer se prava, koja su ustanovljena u mirovnim ugovorima, moraju primiti u ustav pojedinih zemalja i postati zbiljom. Donde ostaju sve te klauzule o pravnoj zaštiti u mirovnim ugovorima samo mrtva slova. Pariški komitej morat će i nadalje kao stražar biti na svom mjestu, te upoznati Ligu Naroda i druge diplomatske konferencije sa materijalom o pravnim povredama protiv Židova u pojedinim zemljama, te odlučno tražiti popravak nepravde. U tom smislu odlučio je kongres da nadalje podupire opstanak pariškog komiteja, te je pariškom komiteju votirao godišnju subvenciju od 6000 dolara. Zaključak o pripravi židovskog svjetskog kongresa ima najjače uporište u činjenici, da se američanska pripomoćna akcija u Evropi te obnovni planovi za evropsko židovstvo oštro kritikovali. Židovi Evrope moraju dobiti mogućnost da sudjeluju kod provedenja svih tih akcija. Židovski svjetski kongres imao bi se baviti riješenjem mnogih drugih pitanja, koja se tiču ukupnog židovstva. Tako prije svega pitanjem iseljivanja, uspostavom židovskih škola, koje su zatvorene bile usljed rata, praktičkim potrebama škola i uzdržavanjem istih.

Duge debate izazvalo je litavsko pitanje. Dogadjaji u Litavskoj teško je iznenanjenje za židovstvo. Ogorčenje nad postupkom litavske vlade pokazalo se u oštroj formulaciji protestne rezolucije.

Konačno stvoren je zaključak, da se izabere komitej, čija je zadaća, da dovede do izmirenja između obih cionističkih tabora u Americi. Veliko je pitanje, da li će uspjeti, da se premosti jaz, koji dijeli oba ova smjera.

Konferencija za cionističke teorije. (J. C. B.) Članovi cionističke Egzekutive Leo Motzkin i dr. Solovejčik razaslali su cirkularni poziv za konferenciju u Heidelbergu, koja će se održati od 30. jula do 4. augusta, a bavili će se pitanjima cionističke ideologije. Na dnevni red dolaze slijedeće točke: 1. pravo samoodredjenja i židovsko pravo na Palestinu; 2. osvajanje židovskog naroda za izgradnju Palestine; 3. mobilizacija cionističkih prezanja za Palestinu; 4. metode kolonizacije; 5. cionistička kolonizacija i administracija; 6. cionističko stajalište naprama galutskim problemima.

Iz Palestine

RAD U PALESTINI.

Nedavno se održala u Hajfi skupština kooperative židovskih radnika, koji su zaposleni kod javnih radnja. Ova konferencija pokazala je velike neočekivane uspjehe, koji su stvorili princip kooperativnog rada i samoodgovornosti medju židovskim radnicima Palestine. Kooperativa (Misrad laavodot ciburijot) obuhvaća danas oko 1500 radnika, koji rade na gradnji cesta i zgrada. Ona postoji već 18 mjeseci. Kad je započela svoj rad bili su uslovi najnepovoljniji, neizučeni, upravo iz inozemstva prispjeli, radnici, tehnički neškoloovano osoblje, radnici bez ikakove pripreme, te nije bilo moguće od-

Provezli smo se kroz ovaj začudni lijepi, prljavi grad. Bliještavi sunčani sjaj, šareno siromaštvo, zgrade u raspadanju. Sa prozora Hotel Royala izgled na Zlatni Rog. Kuće na obroncima brežuljaka stoje u zelenilu, i pričinja se, kao da između kamenja raste trava... kao da priroda opet osvajava ovaj grad, koji propada.

★

Newlinski je ovdje veoma ugledan i uplivan. Kao što prama Ziadu i Karatheodoryu, s kojima smo se vozili, tako je njegov položaj i prama mnogim velikim Turcima.

Odmah pošto se presvukao odvezao se u Jildiz Kiosk. Otpratio sam ga onamo. Ulični život je začudo siromašan i vedar. Zastrti haremski prozori na kućama su dražesna tajna. Iza njih naišao bi sigurno na razočaranje.

Divan je pogled na Bospor pred bijelom palačom Dolma Bagdže.

rediti proračun. Prvih mjeseci bilo je znatnog deficita kod cestogradnje. Od tad se položaj posve promjenio. Iskustvo radnika se povećalo, uspjelo im je, da ustroje štab inženjera. Knjigovodstvo, koje je ispočetka rdjavo vodjeno, sad se promjenilo. Tako je vodstvo kooperative moglo konferenciji predložiti bilancu, koja je pružala vrlo povoljne podatke. Kooperativa za javne poslove je međutim u toku od 18 mjeseci završila poslove u cijelokupnoj vrijednosti od 224.400 funti, a sad dovršava radove za 92.800 funti. Slijedeći su veći radovi, koji su bili dovršeni u vremenu od 18 mjeseci:

Cesta Tiberias—Zemah za 59.700 funti, cesta Tiberias—Tabha za 40.000, cesta Hajfa—Džeda za 35.200, cesta Afule—Nazaret za 21.400, cesta Tiberias—Ahuzat za 3.000, cesta Dženim za 2.400, betonska cesta Tel—Aviv za 3.000, cesta Neve—Šaanan za 2.000, cesta Zihron Jakob za 2.000, cesta na Karmelu za 1.500, željeznice Sarapend—Lud za 6.500, gradnja kuća za jemenske doseljenike u Deřah—Tikva za 4.600, gradnja kuća Rišon za 3.200, gradnja groblja za engleske vojnike, Beer—Ševa za 6.000 funti.

Na slijedećim se radovima još radi: cesta Rišon—Rehobot 13.000 funti, cesta u Nahalal 5.000, cesta Ejn—Tabun 4.000, gradnja kuća u Jafi 25.000, gradnja kuća u Boruhov—četrli 9.000, proširenje Rothschildove bolnice u Jerušalajimu 3.300, gradnja kuća u Sedžeri 5.000, gradnja vladinih zgrada u Ramleu 1.000 funti.

Druga institucija radništva, radnička banka, objelodanila je ovih dana izvještaj o radu od početka decembra. U vremenu od 4 mjeseca je banka podijelila ove kredite: Za javne radove 20.075 funti, Kooperativi 5.498 funti, za poljodjelske radove 5.682, raznim zavodima 2.605. u svemu je podijeljeno 33.761.896 funti, od kojih su povraćeni 17.090.048 funti. Radostan je znak, da se radništvo sve više i više navikava, da daje računa o svome radu u brojkama. Jedna nova i važna institucija objelodanila je upravo svoj prvi izvještaj: blagajnicu za podijeljivanje zajmova. Ona je pred nekoliko mjeseci bila osnovana u danima najteže krize na burzi rada. Kada je uslijed obustave cesto—gradnje i nastupa kišne perijode na stotine radnika ostalo nezaposleno, onda je osnovana blagajna za zajmove i prilog određjen na ¼ funta. Poslovno odjeljenje cionističke organizacije sudjelovalo je sa 1325 funti, radnici, koji su bili u sretnom položaju, da imaju posla, sudjelovali su najviše sa jednom dnevnicom, da pripomognu namaknuća osnovnoga fonda. Danas broji blagajna za zajmove 2.274 člana, 882, koji su ostali bez zaposlenja, bili su podjeljeni zajmovi. Zbog kritičke situacije rada morala se blagajna za zajmove ograničiti na potpomaganje nezaposlenih. Blagajna ima podružnice u najvažnijim mjestima židovskoga rada: u Jafi, Hajfi, Jerušalajimu, Tiberiasu, Hederi i Rehobotu. Zavod ne nosi nikakov filantropski karakter, pa je zapriječio, da nezaposlenje demoralizira. Visina dozvoljenih zajmova iznosi 2.071 funtu.

Padanje cijena stanovima u Tel-Avivu. (J. C. B.) Uslijed sve življe gradjevne djelatnosti, a i uslijed ograničenog useljivanja zadnjih triju mjeseci, primjećuje se u Tel-Avivu padanje cijena najamnina. Iz tog razloga odustaje od svog plana neki kapitalisti, koji su htjeli da grade iz spekulativnih razloga.

Raspuštenje egipatskog radničkog kora. Iz Jafe javljaju, da je britska vlada raspustila egipatski radnički kor, koji je bio organizo-

van za vrijeme britske okupacije. Ova se odredba ima svesti na predaju svih vojničkih radova palestinskom vladinom departementu za javne radove. Zadnjih godina radili su brojni židovski useljenici u tom radničkom koru i izveli najteže javne radove. Zaposlivanje židovskih kolonizacionih pionira započelo je već pod vojnom upravom, te je nastavljeno na temelju dobrih iskustava u pojačanoj mjeri.

Silne vijesti. Nova fabrika cementa. Tvrtka Weingart & Haskele hoće da na glavnoj cesti između Jafe i Jerusalima sagradi modernu tvornicu cementa. Prvi transport strojeva već je stigao u Jeruzalim.

Gradnja modernog hotela u Jeruzalimu. Između Jerusalima i njemačke kolonije Sarona će se, kako javlja službeno izvješće palestinske vlade, narednih tjedana sagraditi velik hotel s modernim komforom. Hotel imat će 450 soba.

Padanje cijena u trgovini vinom. Udruženje palestinskih vinograda daje na znanje, da je snizilo počam od 15. aprila cijene za vino i žestu za 15—20%.

Iz Jugoslavije

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Tokom ove godine povisila nam je fiskalna cijenu fiska za 45%. Kraj toga dnevno poskupljuje papir i drugi izdaci, tako da smo primorani povisiti danom 1. jula 1922. pretplatu na

K 240

godišnje. Uvjereni smo, da će naši poštovani pretplatnici uvidjeti opravdanost ove naše povišice, tim više, što su to već mnogo prije učinili svi listovi, pa i dnevnici. Nadamo se, da će i oni pretplatnici, koji su već poslali pretplatu za cijelu godinu uvažiti ovu okolnost i naknadno nam priposlali diferenciju.

Uprava »Židova«.

SJEDNICA RADNOGA ODBORA SCJ.

Dne 12. o. mj. održana je sjednica Radnoga odbora. Prije prelaza na dnevni red spomenuo se predsjednik Radnoga odbora dr. Aleksandar Licht s toplim riječima nedavno preminulog člana Saveznog Odbora S. C. J. g. Ljudevita Kerpnera. G. David Spitzer podnio je izvještaj o sadanjem stanju akcije za ubiranje šekalim i doprinosa za zemaljsku organizaciju. Ustanovljeno je, da kraj uzorno provedene akcije po nekim mjesnim odborima, još uvijek ima mjesta, u kojima akcija veoma sporo napreduje, a naročito, da su organizovani cionisti veoma suzdržljivi u podavanju organizacionog priloga. Uslijed dosadanjeg nedostatnog uspjeha šekelske akcije u mjestima Vojvodine, stvoren je zaključak, da se Radni Odbor obrati javnim apelom na cioniste u Vojvodini u cilju što opsežnijeg provedenja akcije. Gosp. Lav Stern izvjestio je o stanju akcije u Zagrebu. Zaključene su neke organizatorne mjere u svrhu što uspješnijeg i blagovremenog dovršenja akcije.

Povedena je riječ i o farmi u Mostaru. Budući da Palestinski ured već dugo nije od tamošnje Pal. komisije primio preglednog izvještaja, ma da je to opetovano tražio, zaključeno je, da Pal. ured ponovno zamoli detaljni izvještaj.

G. Šime Spitzer izvjestio je o nekim pitanjima Keren Hajesoda.

Stvoren je zaključak da se povodom obilježnice smrti Theodora Herzla održi spomen

slava i to 15. jula svečani hesped u hramu uz sudjelovanje pjevačke sekcije »Makabija«, a 16. jula matineja.

FABIAN NUSSENBAUM, stud. med.

rodod iz Buczacza, završio je 7. o. mj. u Šumici pod Breslovcom svoj mladi, 25-godišnji život.

»Žid. Akad. Polp. Društvo« u Zagrebu izgubilo je u pokojniku jednog od najvrljijih članova.

Značajem čist i ponosan, profinjenom dušom, isticao se osobitom ozbiljnošću i uzor-marljivošću, pa je svim tim odlikama bio članovima svijetao primjer i svima iskren prijatelj.

U počast uspomeni svom dragom pokojniku održalo je »Žid. Ak. Pol. D.« dne 8. o. mj. u menzi žalobnu sjednicu, na kojoj je predsjednik Bruno Anhalzer izrekao dirljivo spomen slovo, pa je društvo na govornikov prijedlog zaključilo, da svom pokojnom drugu podigne živ trajan spomenik — otvorivši mu vrh maslina u Palestini.

Pokojnik je sahranjen na Mirogoju dne 9. o. mj. uz prisustvo svekolikog članstva Ž. A. P. D.-a«. Nadgrobne govore izrekoše: g. Bruno Anhalzer u ime članova Ž. A. P. D.-, g. Abraham D. Rosenberg, u ime »Žid. akad. liter. kluba »Boruhova«, a g. N. Tadanier u ime služenata iz Poljske.

Budi vječna spomen Fabianu Nussenbaumu!

Omladinci! Savez židovskih omladinskih udruženja saziva cjelokupnu jevrejsku omladinu na sastanak, koji će se održavati u subotu, dne 17. o. m. u 8½ sati na večer u vijećnici Židovske bogoštovne općine (Palmoličeva ul., 16.) Predmet je rasprave hitan i važan, s toga je dužnost svakog omladinca, da ovom sastanku prisustvuje.

Upozorenje. Cioniste sastaju se za vrijeme Zagrebačkog Zbora u Kavani »Zagreb«, Zrinjski trg.

Zaruke. Vrijedna povjerenica Židovskog Narodnog Fonda u Beogradu gospodica Johana Fried verila se s gosp. Stevanom Rechnitzerom iz Beograda. Srdačno čestitamo!

Šport i gimnastika

Makabi u Prijedoru. (1. dan 3:0, 2. dan 3:1 za Makabi). Na Duhove 4. i 5. o. mj. odigrao je Makabi iz Zagreba dvije utakmice sa tamošnjim športskim klubom 22. Prvi dan igrao je Makabi u vrlo dobroj formi, prem rezultat 3:0 nije realan, jer su mnoge bombe Mure i Fundike odsjele na prečki.

Drugi dan igralo se po najvećoj žegi, što je nepovoljno djelovalo na igru. Kod Makabija izvrstan Heves, dobri Kraus, Muro, Fundi a od Prijedorčana izvrstan Franjčević i golman Sulejmanpašić. Publike za provinciju dosta, samo ne odviše disciplinovana.

Goalove scotali 1. dan Muro 2, Schwabenitz 1. — 2. dan Muro 2, Lichtenberg 1.

Sudac gosp. Hirschler (Kebica) dobar i korektan.

Prvenstvena utakmica. Makabi—Tipografija 0:2 (0:0). Makabi nastupa radi odsutnih igrača sa 5 juniora i rezerve. Gotovo cijelo I. poluvrijeme Makabi u premoći no bez brojčanog rezultata u glavnome, jer Muro radi blesure ne može doći do izražaja.

Igra je radi silne vrućine vodjena u slabom tempu. Najbolji Heves, Pollak i Györy.

Sudac g. Somjaš korektan i nepristran.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će oštati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova br. II. od 1. do 14. juna 1922.

Jaar Jugoslavija

Beograd: A. Tajtacak na ime brata dra. Natana Tajtacaka 32 masline 1600.—; Žensko jevrejsko društvo priložilo je za 50 maslina na ime Avrama Baruha 2500.—; Dr. David Alkalay na ime dra Natana Tajtacaka 8 maslina svega zajedno 90 maslina 4500.—

Zagreb: Lav Stern (za jednu ružu) 8 maslina 400.—

98 maslina 4900.—

Do sada darovano 4271 maslina.

Za popunjenje šume treba još 5729 maslina.

Opći dar

Brod n/S.: Marko Spitzer ostatak jednog računa 26.—

Beograd: Na prstenju Kalderon—Karić sabrano 860.—; Vilma Mandil—Josef Papo 488.—; Seja Nachmias—Božo Mevorach 1600.—; M. Talvi—Jakovljević 654.—. Na svadbi Sofija Kadmon—Rafajlo Pinkas 1320.—; Sofija Albahari—Moša Ruso 504.; Jakob Hajuška iz Alibunara 80.—; Sultana Tajtacak 80.—. Na Berilmila u kući Gavri-la Levi sabrala Bula Anaf 960.—; u kući Mike Adanja 256.—; u kući Izaka Alkalaja sak. Viktorija Koen 1.392.—; u kući Sal. Elijasa sak. Bula Eškenazi 920.—; Sima Leović umjesto čestitke Izaku Alkalayu 200.— 9314.—

Sabac: Jos. Finzi sabrao 760.—

Vel. Bečkerek: Jevrejsko kulturno društvo 100.—

Zavidović: Povodom blagdana Ševuot sabrale za prodano cvijeće Safira I. Altarac i Erna Kabilja 408.—

10608.—

Škrabice

Beograd: Josip Dajla 200.—, Tilda I. Alkalay 108.—, Gavriilo Burlan 88.—, na avel pok. Avrama Baruha 704.— 1100.—

Zagreb: Milan Bellheim 2240.—, Jos. Engelsrath 161.—, J. Kollmann 161.—, J. Kollmann 64.—, Josip Hofmann 151.—, I. Steiner naslj. 60.—, »Taheia« 132.—; Ljud. Lion 113.—; Juliana Herzberger 77.—, Drag. Hirschl 100.—, Adolf Licht 314.—, dr. H. Jacobi 180.—, R. Lausch 152.—, Irena Büchler 61.—, Klara Barmaper 160.—, Hinko Herzer 46.—, Jos. Coen 288.—, Žiga Hacker 94.—, B. Neumann 85.—, Eugenija Steiner 160.—, prof. Szemnitz 88.40, Menza 250.— svega 21 škrabica 4976.40

Split: Izak Hajon 278.—

Zavidović: Haim Kabiljo 40.—, Vladimir Golovitz 28.—, Fridman Hirsch 20.—, Josef Kabiljo 12.—, Boris Alter 26.—, Josef R. Musafija 14.—, Izak Kabiljo 21.—, Martin Eichhorn 11.—, Izak A. Altarac 21.—, Sara Eichhorn 32.—, Ester Altarac 14.—, Sara Kabiljo 21.—, Hana Brecher 40.—, Ester A. Musafija 14.—, svega 14 škrabica 314.—

ispražnjeno 40 škrabica 6668.40

Zlatna knjiga

Beograd: Dr. F. Pops n. i. Mara Beraha 400.—

Masline

Zagreb: Prig. smrtnog dana Davida Anhalzera daruju u njegov gaj: Stefanija 2 masline, Ljubica 2 masline i Feri Anhalzer n. i. Eliezer i Rebeka Anhalzer 2 masline. Ilonka Kreutz iz Čakovca po 1 maslinu n. i. Davida, Lazara i Regine Anhalzer; svega 9 maslina 450.—

Dječji sabirni arci

Split: Fina Hajon i Erna Papo 1200.—, Josip Morpurgo i Salamon Finzi 982.— 2182.—

Darovi kod tore

Beograd: dr. David Alkalay 1200.—, Haim D. Azriel 800.—, Lazar I. Kalmić 400.— 2400.—

Split: Prig. godiš. smrti Josipa Morpurgo daruju: Braća Morpurgo 350.—, Gentila ud. Morpurgo 150.—, prig. Barmicva Josipa V. Morpurgo daruju: Ing. V. Morpurgo 200.—, Jos. Morpurgo 100.—. Na Pesach daruju: Izidor Steiner 40.—, Lavosl. Šik 40.—, V. Morpurgo 50.—, za spašenje života Davida Dikera daruje ing. Morpurgo 20.—, Lelijo Hajon 40.—, David Dicker 120.—, Roza i Lenka V. Altarac 400.—. Na Pesach daruju: Jakov R. Altarac 400.—, Jul. Brenner 200.—, D. Dicker 100.—, po 50.— ing. Morpurgo; Haim R. Altarac, Lelijo Hajon Gentile ud. Morpurgo, po 40.— Izidor Stern, dr. L. Šik, Izrael L. Altarac, L. Hajon i Izak Gaon 80.—. Prig. ozdravljenja Flore M. Papo daruju Mauricio D. Papo 50.—, David Levi 40.— 2490.—

4890.—

Pregled

Unišlo je dakle iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije K 8620.40
iz Bosne i Hercegovine K 2904.—
iz Srbije K 18474.—
iz Vojvodine K 100.—
Ukupno K30.098.40

Od 1. januara do 14. juna 1922. unišlo je sveukupno K 591.506.77

Stedne uloge ukamaćuje sa
i vraća iste bez otkaza

5%

ZAGREB
Nikolićeva 7

MEDJUNARODNA BANKA

D. BEOGRAD
D. Terazije 23

5%

PRISPIO AIDA PAMUK

» AIDA «

za dobiti kod veletrgovine kratke, pamučne, pletene kao i D. M. C. robe

Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45

Telefon 2-56

Brzoj. naslov: Švadruk

Instalacioni zavod
MILAN FREIBERGER

ZAGREB

Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala), Dynamo strojeva, elektromotora, elek. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

1700

STEZNICI

po mjeri iz najfinijeg francuskog materijala po najnovijem pariškom i bečkom kroju.

Moderniziranje i čišćenje nošenih steznika

Atelier steznika

EMA BUXBAUM
Zagreb, Bregovita ul. 1.

Prispjele su pive vrsti

oštrice à la Gillette

6 K po komadu.

Za svaki komad se jamči.

i ostala toba

Ivan Spiz, Zagreb

Bakačeva ulica broj 5

VELETRGOVINA

L. SCHLEI Zagreb

2 Preradović

Preradović 2

VELIKI IZBOR VEZIVA, ČIPAKA, VRPČA I DRUGE POMODNE ROBE

„Sidro“ d. d.

Za trgovinu željezom

Valska ulica 40 ZAGREB Telefon 61 i 21-30

Veliko skladište željeza te sve u željeznu struku zasjecajuće robe, napose tra-verza i betonskog željeza.

Srpsko-Jevrejska Crkvena Opština Eskenaskog Obreda u Beogradu potrebuje

šamesa

koji ujedno ima i spremu

klača (koljića)

Kandidati moraju vladati srpsko-hrvatskim jezikom. Ponude sa dokumentima treba slati na adresu Dra. Fridriha Popsa, advokata, Beograd, Knez Mihajlov venac 13.

DESTILERIJA D. D.

prva jugoslavenska tvornica esencija za rum i likere, eteričkih ulja i etera

Boškovičeva ulica broj 7 **ZAGREB** Poštanski pretnac 143

Zastupana na „Zagrebačkom Zboru“ u Industrijskoj palači mjesto broj 79. Traže se zastupstva i putnici. Ponude molimo slati na gore označenu adresu

Koncem juna izaći će od

DNEVNICI TEODORA HERZLA

PRVI SVEZAK

„Jedan bezprimjerni povjesni i ljudski dokumenat“ (Martin Buber)

Uslijed vrlo velikih troškova oko izdanja tog velebnog djela, a da se omogući nabava uz razmjerno nisku cijenu, otvara naklada

SUPSKRIPCIJU

Cijena je prvog sveska za nevezani primjerak M 280.—, a za u platno uvezani M 350.—. Nakon izminuća roka supskripcije povist će se cijena za 25%

Rok supskripcije završuje
16. juna 1922.

BERLIN
NW 7

EWER

Dorotheen-
strasse 35

DRUŠTVO ZA TRGOVINU
KNJIGAMA I UMJETNINAMA
sa ograničenim jamstvom

„EWER“ društvo za trgovinu knjigama i umjetninama s ograničenim jamstvom u Berlinu NW 7, Dorotheenstrasse 35, prima narudžbe za „Dnevnik“ Teodora Herzla uz supskripcijonu cijenu. Naročito se na to upozoruju cionistička društva. Neka se svaki posluži ovom narudžbenicom.

Ovdje valja odrezati!
„EWER“ društvu za trgovinu knjigama i umjetninama s ograničenim jamstvom

BERLIN NW. 7. Dorotheenstrasse 35.

Potpisani naručuje:

..... primjeraka nevezanog ..... vezanog — luksusnog izdanja I. sveska

„Dnevnika“ Teodora Herzla

uz supskripcijonu cijenu od M 280.—, odn. M 350.— pribrojivši tomu troškove portomota, event. izvoza. Iznos od M ..... doznačujem Vam ujedno na Vaš konto kod

Ako doznaka ne uslijedi istovremeno pripisat će se s pouzecom .....

Čitljiv potpis

Mjesto i datum

Što nije poželjno, neka se precrta!

Tačna adresa

KROJAČKA DVORANA

za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavičeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE • IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor .....
najfinijih englezkih
šlfova

Čokolada
Manner
Wien

Zastupstvo i
Skladište.

A.
ROMANO

AKADEMIČKI
TRG
BR. 8

JAVNA ZAHVALA

Prigodom smrti našeg premilog brata i šogora

Fabiana Nussenbauma

studenta medicine

stigli su nam n brojeni iskazi saučešća. na kojima pojedince ne možemo uzvratiti, pa se stoga ovim putem zahvaljujemo najusrdnije svima on ma, koji se nas sjetiše u da ima velike boli. Naročitu zahvalnost dugujemo g. rabinu dr. Margelu, vrijednom Židovskom Akademskom Potpornom Društvu u Zagrebu i njegovom predsjedniku g. Brunu Anhalzeru, Akademskom literarnom društvu Baruhovu i gosp. Avramu Rosenbergu, te akademskoj omladini iz Poljske i g. Arnoldu Tadanieru, koji se dirljivim slovima o rostiše od preminuloga. Zahvaljujemo se kona no poljskom konzulatu i sv ma onim, koji su cvijeće i vjence pokojnome namjenili i inače mu počast iskazali.

Rastužena obitelj.

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverze

i sav gradjevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za
promet gradjevnim i
tehničkim materijalom

ZAGREB Bogovičeva ulica br. 3
Telefon 5-55
Brzjavni „Gradivo“

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo

sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

»Zagrebački Zbor«, trgov. pav. br. 387.

T A H E I A

Medjunarodno spedicijono poduzeće

Jelačićev trg 23 **Zagreb** Telefon br. 16-12

Internacionalni transporti

Tranziranja robe

Uskladištenja

Svakovrsni prevozi

Carinsko-posrednička poslovnica

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON: 17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR BRZOJAVI

Veletrgovina pisačeg, risačeg, novinskog, te omočnog papira

Vlastiti proizvod bilježnica, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Na veliko! Na malo!

YANILJA - BOURBON

i tahiti uz najjeftiniju cijenu kod tt.

J. Dragoner

ZAGREB - NIKOLIĆEVA ULICA 4.

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

JUDEVIT
PRÁGER
KROJAČKA
DVORANA
D. D.
ILICA
17
KUSČA ORŠIĆ

STROJARSKO DRUŠTVO
SILA
BUČAN, ERŠIŠNIK I HANDL
TELEFON: 22-94 BRZOJAVI: SILA ZAGREB
ZAGREB
DRAŠKOVIĆEVA UL. BR. 11
POPRAVLJA, MONTIRA, IZRADJUJE I PRODAJE STROJEVE I STROJNE DIJELOVE — PRODAJA STROJARSKOG MATERIJALA — LJEVAONKA ŽELJEZA I KOVINA

Podružnice : Brod na Savi

Podružnice : Osijek, Djakovo

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka d. d.

Brzojavni naslov : BRODBANKA

Zagreb - Ilica 26

Telefon ravnateljstva: 8-78
Telefon blagajne: 15-30

ULOŠCI PREKO K 82.000.000.—

DIONIČKA GLAVNICA K 75.000.000.—

PRIČUVE PREKO K 22.000.000.—

PRIMA ULOŠKE NA KNJIZICE I U TEKUĆEM RAČUNU UZ NAJBOLJI KAMATNJAK. NOVI ULOŠCI VRAĆAJU SE ODMAH BEZ OTKAZA. — DAJE MJENBENE I KONTOKORENTNE VJERESIJE, FINANSIRA TRGOVAČKE I INDUSTRIJALNE POSLOVE UZ NAJPOVOLJNIJE UVJETE. — OBAVLJA SVE BURZOVNE POSLOVE KUPUJE I PRODAJE DEVIZE, VALUTE I EFEKTE, IZVRŠAVA SVE NALOGE BRZO I KULANTNO. — PRODAJE UZ DNEVNI TEČAJ DOZNAKE, ISPLATE I AKREDITIVE NA SVA MJESTA U INOZEMSTVU, A NA ROČITO NA WIEN I PRAG.